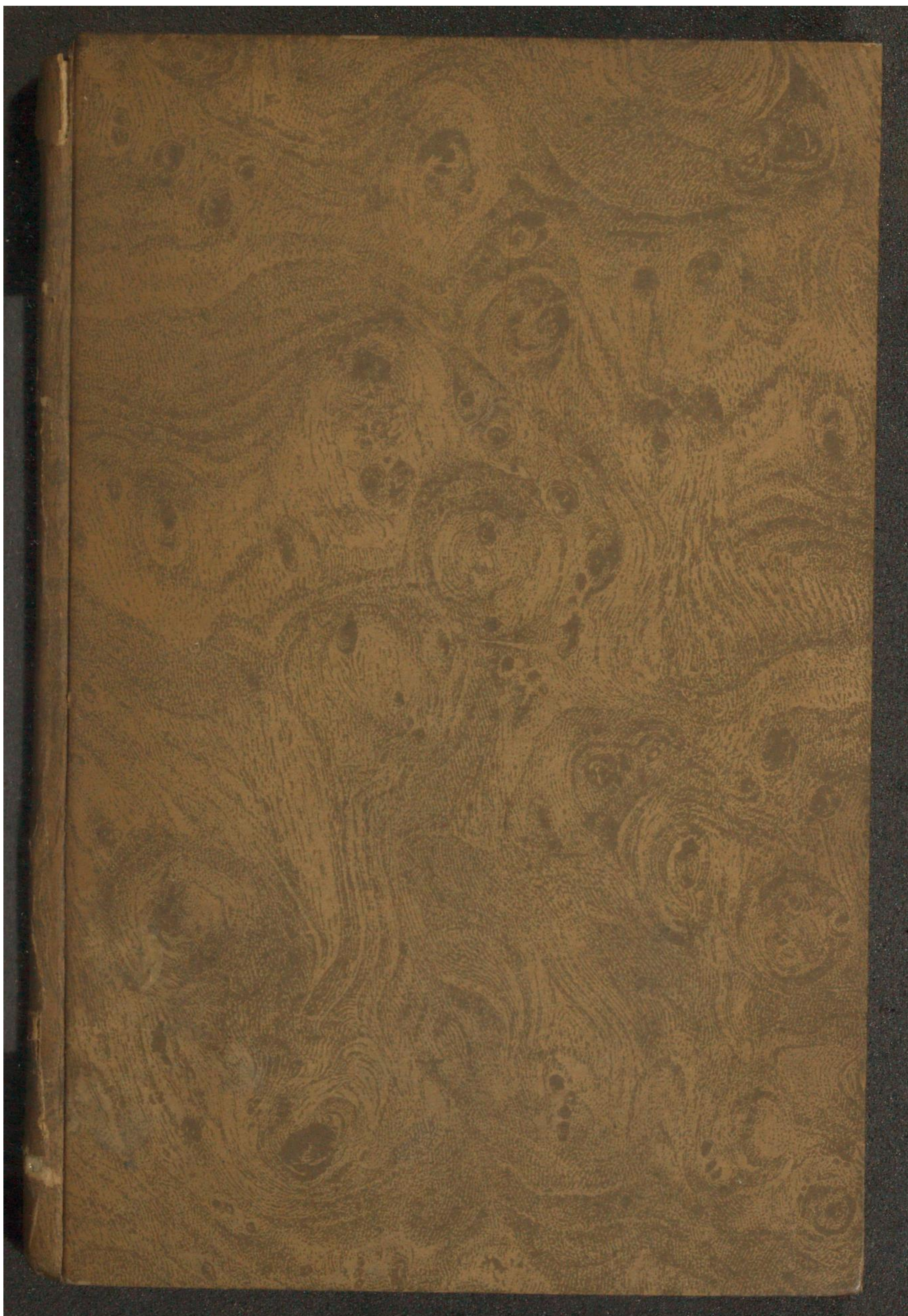
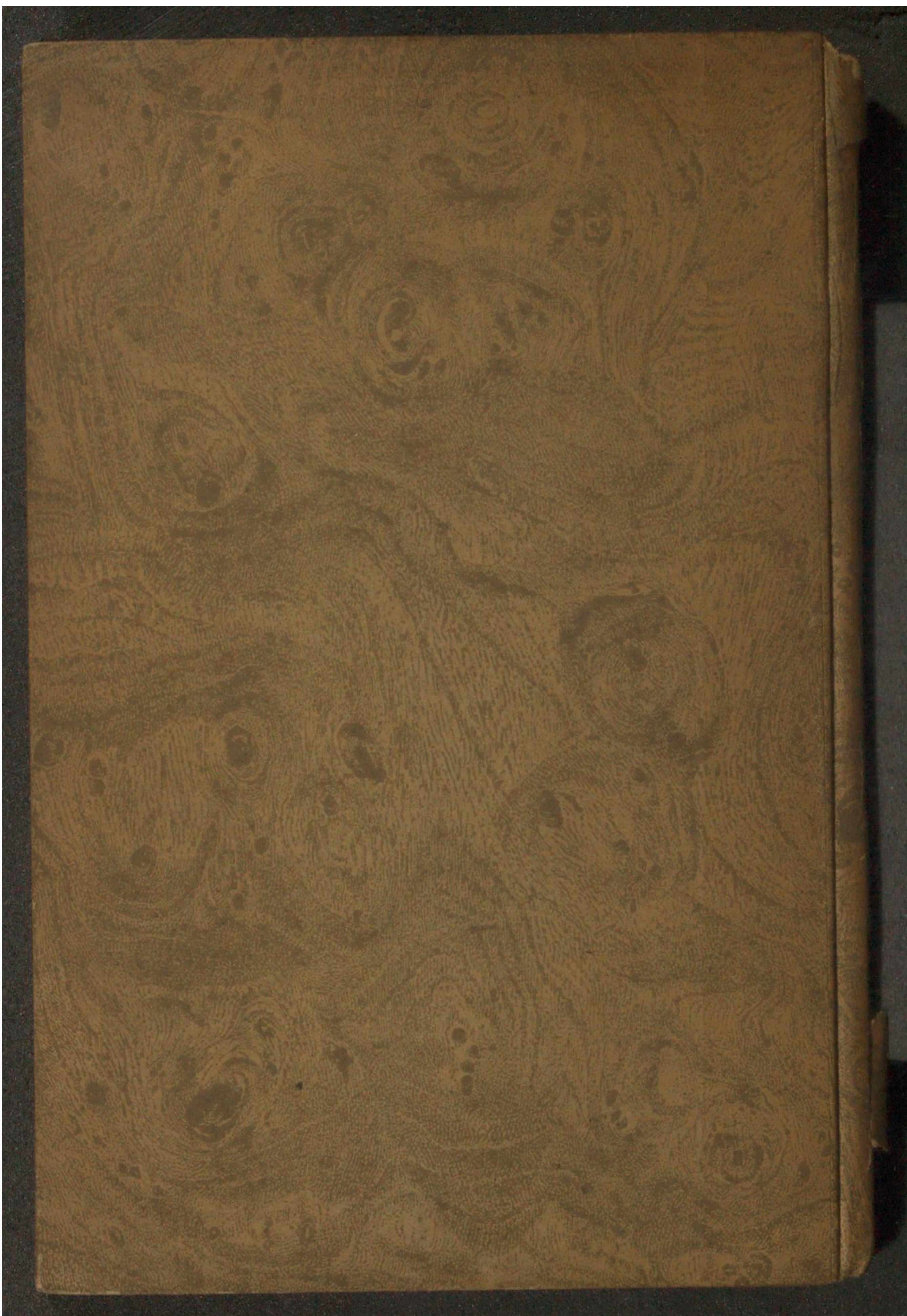
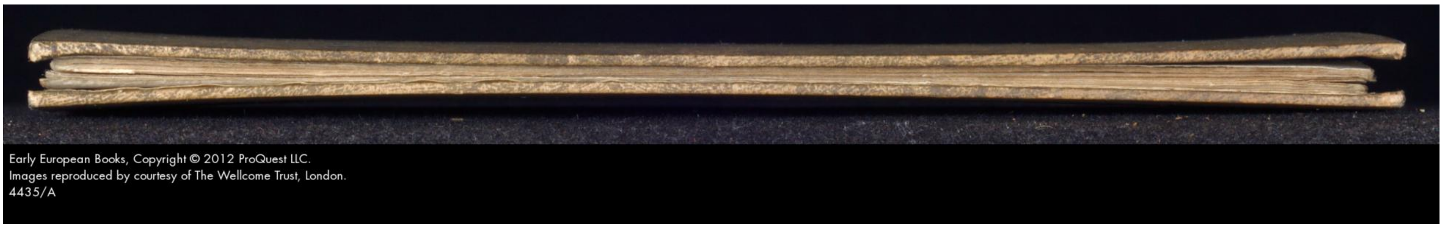

MARCIANTONII MONTISIANI GEMINIANENSIS DE SANGVINIS MISSIONE IN MORBO LATERALI

Conclusiones.

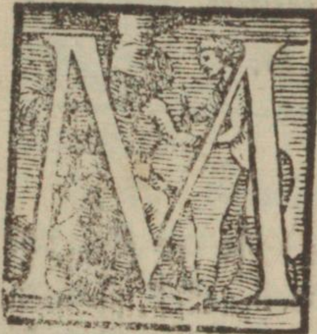

FLORENTIAE.

MARCVS ANTONIVS MONTISIANVS GEMINIANENSIS DAMIANO FILIO. S.

ATTEVS Curtius, & Andreas Thurinus ambo mihi familiaritate cōiuncti, magni nominis viri de vene sectione pro morbo laterali scripsere non pauca. Quorum alter Galeni causam dicere profitetur, alter vero Auicennam à falso crimine vindicare conatur. Ego cum illorum rationes perlegerim, viderimq́; eorum iudicium ab Hippocratis, & Galeni sententijs (quantum potui mente concipere) longe distare: statui pauca hæc congerere tibiq́; filio mittere, vt cum in

Pisano Gymnasio vbi medicam artem publice profiteris huiuscemodi paßio ingenuis adolescentibus declaranda occurret, hæc cum illorum dictis conferre poßis, ut qui ex te audierint potiorem lectionem eligere valeant. vale Calendas Maias. 1556.

MARCI ANTONII MONTIſiani Geminianenſis de ſanguinis miſsione in morbo laterali concluſio prima.

NCIPIENTEM in regione coſtarum phlegmonem, quam lateralem paſsionem appellamus reuulſu primo curare oportet, niſi nos interpellet plenitudo, illa ſcilicet quæ vala reſpicit.

Huius concluſionis ſententiam à Galeno habuimus in libro de ſanginis miſsione cap. 19. cum inquit porro, vt ſummatim dicam incipientes phlegmones reuulſu curare oportet, ſi ergo lateralis morbus inter phlegmones locũ hẽt illũ incipientem reuulſu curare neceſſe eſt, cuius ratio. Nam paſsio quælibet dum fit per effectricis ſuæ cauſæ remotionem remouetur, vt. 3. Tegni Gal. docuit cumq; humores, qui in coſtarum regione feruntur effectrices huiuſcemodi paſsionis cauſæ ſint. Igitur humores illos in particulam influentes remouere oportet. Quã rẽ reuulſio fœlicisſime præſtat. Ea igitur inchoante phlegmone reuellente auxilio vti debemus, ſi incipientem huiuſcemodi paſſionem artificioſa methodo inhibere deſideramus. Diximus autem niſi nos interpellet pleni

tudo. Nam si copia illa scilicet quæ vasa opplet pleuriticū oppresserit à plenitudinis inanitione curatio auspicanda est, vt materiæ reuellendæ paretur locus, qui à sanguine posſidetur, alias plena vasa retrahendos succos non admitterent. Conclusionem hanc Curtius, ac Thurinus admittunt; scientes passionem causam habentem sine illius semotione remoueri non posse. Flagitantq́;, vt scitum hoc tamquam Hippocratis oraculum custodiatur.

Secunda conclusio.

REVVLSIO nihil aliud est, nisi humorum in partem aliquam influentium ad sibi oppositam maximeq́; distantem retractio.

Dictum hoc à Gal. habuimus. 5. & 9. Meth. cum inquit auertitur autem sanguis atque ad alia membra conuertitur, tum ad proxima deriuatus, tum ad contraria reuulsus; & subiungit. Omnis immodicæ euacuationis communia remedia sunt. Deriuatio ad vicina fit cum id quod per palatum euacuatur per nares transfertur. Ad contraria reuulsio fit, cum id ad infima reuellitur. Et hoc modo quod illac influit hac reuocatur, & aliò transmittitur ad partem scilicet oppositam, sibiq́; contrariam; alioquin reuulsionis nomẽ & rõnem non obtineret. Ad reuulsionis enim rationem duo necessario requiruntur, alterum est humorum in

aliquam partium præsens impetus, alterum ad maxime distantia conuersio, quæ quidem duo iuniorum Medicorum errata detegunt. Tradidit enim Manardus non tantummodò fluentem materiam esse reuulsione retrahendam, sed illam etiam, quæ esset fluxioni parata, quod nullo pacto verum esse potest, cum humorum status reuulsionis rationem demoliatur, in qua humorum impetus tanquam suæ naturæ proprium sit necessarius, vt 9. meth. legitur. Quãdo Gal. inter euacuationem reuulsionem, & deriuationem differentiã posuit. Materia igitur quæ non mouetur, vt in aliquam partem incũbat, licet iam iam ruere videatur reuelli non potest cum suo loco quiescat. Sed euacuanda est præuisiua curatione ne ruat, quæ sæpe ab humorum copia indicatur, vt à Gal. 13. meth. habemus, quando in vlceris alterius cruris curatione ante Macedonici, aut Aegiptiaci appositionem alterum crus scarificat euacuandæ plenitudinis gratia, & non reuellendi, vt eodem in loco Gal. est testis, & non vt magna Medicorum pars oscitanter nimis interpretatur. præterea si corpus oppletum sit quonam modo ad oppositam partem reuellere poterimus, si materiam quo vergat ignoramus. Nos enim latet an ex pultrix illam ad inferna propellet, an ad dexteram sinistramue an infirma contentrix illã ĩ decliui ruere sinat an aliquod ex mẽ.

bris ad ſe trahat. Materia igitur dum fluit eſt ad longinquiſsima reuellenda vel ad proxima deriuanda, vt Gal.3.meth.autor eſt.

Aliud erratum eſt quãdo Manardus, Fuchſius, & Briſſoctus fluentem materiam non ad maxime longinqua, ſeu ad diſtantia reuellendam eſſe dixerunt. Propter illas quas eo in loco ineptas rationes adduxerunt. Decepti vt apparet q̃m reuulſionis, & oppoſitorum rationes obliuiõi mãdarunt non videntes quod cum materiam à ſupernis ad inferna, aut à dextris ad ſiniſtra vel ab anterioribus ad poſteriora tanquam ad contrarium ſitum reuellendam eſſe dixerint. Quod illam ad longinquiſsima reuellendam præcipiunt. Cum ſuperius & inferius, dextrum, & ſiniſtrũ anterius, & poſterius ſint rectæ lineæ extrema. Extrema autem in ſuo genere maxime diſtant, quapropter oppoſita ſunt, & vnũquodque illorum in ſuo genere longinquiſsimũ, quæ longinquitas, ſiue diſtantia non cubitali aut bicupitali talea menſuranda eſt, vt illi crediderunt, ſed oppoſitionis ratione. Qua dextrum opponitur ſiniſtro, ſuperius inferiori, & anteriori poſterius. Quorum omnium vna eſt contrarietas, & vna diſtãtia ita, vt dextrũ & ſiniſtrum & ſic de cæteris contrariis in formica, ita maxime & longinquiſsime inter ſe diſtant vt in Elephante dummodo vt extre-

ma sunt rectæ lineæ considerentur sicuti Aristotelem, Galenum, Auicennam, & alios bonarum literarum auctores intellexisse videmus.

Conclusio tertia.

OPPOSITA in humano corpore tria tantum sunt superius scilicet & inferius dextrum, & sinistrum, ante & retro, siue intus, & extra.

Sententiam hanc habuimus à Gal. 5. & 9. meth. & in tractatu de reuulsi. & Aphoris. 5. com. 68. & ratio est quoniam tres tantum sunt humani corporis dimensiones longitudo scilicet latitudo, & altitudo, quæ sunt tres rectæ lineæ, quæ merito suorũ extremorum oppositionem faciunt. Cumq; sint tres tantum tria tantum erunt opposita cum quælibet dimensio duo tantum habeat extrema quibus terminatur, quæ vnam faciunt oppositionem secundum scilicet sitũ siue positurã, & hoc idem habuimus ab Arist. 5. phy.

Conclusio quarta.

OMNIS reuulsio fit, aut à superioribus ad inferiora aut è contra fluentem materiam reuocando.

Hanc sententiam habuimus à Gal. tum in lib. de venæ sectione tum Aphoris. 5.

com. 68. cuius ratio est, nam si reuellimus materiam, quæ ad alterum extremorum properat ad alterum secūdum oppositionem reuocando, cumq́; extrema in illis tribus tantummodo reperiantur necessario sequitur, vt reuulsionem in tribus illis generibus tantum modo exerceamus. Quapropter si fluens materia superna petit ad inferna retrahitur, si ad destras, ad sinistras, si ad anteriores partes ad posteriores. Quapropter Medicos quosdam iuniores, & àmethodos tota video aberrasse via, cum quærunt. An in costali morbo pro influente materia reuellenda vena affecti lateris secanda sit, an oppositi cum ratio ipsa, & magnorum virorum authoritas nobis in oppositam partem semper reuellendam esse suadeat, ita scilicet vt materiam quæ in dextram particulam influit in sinistram sinistri brachii venam tundentes reuocemus. Vt Auicennam, Auenzoar, & Arabes ferè omnes, & alios etiam qui doctissimos Arabes secuti sunt, & Latinorum magnam partem fecisse videmus. Quis modo ita rudis est, vt hunc operandi modum qui secundùm rationem fit demoliri studeat? Nisi qui cæca ductus ignorantia quo iter dirigat non conspicit. Cum apud omnes cōstantissimum sit materiam in dextrá aut superiorem, aut intimam ingruentem esse in oppositam particulam reuellendam, in sini

ſtram ſcilicet inferiorem,& extimam. Cum præſertim ſitus reuulſionis indicationem inſinuat. At Hippocrates,& Galenus alium operandi modum magis approbarunt, non tamē ab illo vnquā ſcito diſcedentes, quod reuulſio ad oppoſita ſemper fiat; ſed cum oppoſita ſecundum ſitum triplicem habeant differentiā longitudinis ſcilicet latitudinis,& altitudinis illi longitudinis extrema pro reuocanda in hac paſsione materia, & non latitudinis (vt Arabes) magis laudauere. Extrema vero longitudinis ſunt ſurſum,& deorſum, & ideo dixit Hippocrates, quod aſcendente materia ad iugulum dolentis lateris interna cubiti vena ſecāda eſt, vt ſcilicet materia ſuperna petens ad inferna reuellatur. Immo ibidem dixit Hippocrates, ſectio vero non pariter dolorem leuat, niſi vtiq; clauis vellicetur,& Gal. eodem in loco dixit. Quoniam neceſſe eſt venam incidere, quæ magis, citiuſq; à patiente parte, & antiſpare ſanguinem, & vacuare poſsit. Omnes tam Arabes, quàm Græci pro huiuſcemodi materia dum fluit reuellente ad oppoſitā partem auxilio vſi ſunt. Ita enim extremum inferius extremo ſuperiori opponitur, ſicut dextrum ſiniſtro,& omnia extrema, quæ ſecūdum poſitionem ſunt, & inuicem opponuntur, pari ratione reuellunt. Non igitur culpandus eſt Auicenna: ſi incipiente phlegmōe pleu

ritico in dextram thoracis influente materia venam in cubito ſiniſtræ particulæ inciden-dam eſſe dixit: cum à dextro ad ſiniſtrum linea recta ſecundum latitudinem protendatur, cu-ius extrema ſunt oppoſita. Vnde ſequitur, vt ſecundum rationem ab altero ſecundum lati-tudinem extremo ad alterum eiuſdem lineæ extremum reuellere poſsimus, & debeamus, nec alio vſquam. Amethodus enim omnino eſt qui materiam in ſiniſtram currere intelligat ſi in ſuperiorem, aut extimam illam recurrere moliatur. Vrget eñ ratio, quod ſi materia fluẽs reuellenda eſt: cumq́; reuulſio fiat ad oppoſitũ ab oppoſito. Et cũ ſiniſtro nihil præter dextrũ opponatur, vt quicquid in ſiniſtrã fluit, in dex-tram reuocetur. Pari etiam ratiõe, neq; Hippo-crates, neq; Galenus, & qui illos imitantur, ar-guendi ſunt. Si incipiente in regione coſtarum phlegmone materia ad iugulum aſcendente do lentis particulæ in cubito venam tundere præ-ceperunt. Nam ſi materia ſuperiora petit ad in ferna eſt retrahenda, & alio nuſquam, ſuperius enim, & inferius longitudinis extrema ſunt, & oppoſita. Vnde optima ratione factum eſt, vt dolentis particulæ cubiti vena ſecetur, vt mate-ria ſuperna petens ad inferna, quæ extrema lon gitudinis ſunt, conuertatur. Sicuti etiam ſi ma-teria in dextram ingruit, ad ſiniſtram, optima et neceſſaria ratione ſiniſtri cubiti venam tunden

tes retrahitur, dummodo reuulsiōis rationem custodire velimus. Quomodo doctissimus Auicenna à ratione nequaquam discedens vsus est. Quem iuniores quidam indocti, & omnino à methodi tanto odio prosequuntur Hippocratem, & Galenum obiicientes, qui dolentis lateris venam tundere præceperunt non videntes quod illi reuulsionem secundum longitudiné, Arabes vero iuxta latitudinem moliuntur, neq; vlla est inter illos dissensio, quæ ratiōi reuulsionis contradicat. Et omnes hos cōuersionis modos ratio ipsa dictat. Quoniam omnibus reuulsionibus communis est oppositionis ratio, quæ vt iam diximus sub triplici gñe cōtinetur.

Conclusio quinta.

LICET longitudinis, latitudinis, & altitudinis extrema pari ratione reuulsionem respiciant: non pari tamen vtilitate in hac passione reuellunt.

Hanc sententiam à Gal. habuimus in lib. de venæ sectione, cum inquit. Quin & pleuriticis quæ è directo laborantis adhibita fuit sanguinis missio clarissimam sæpe vtilitatem attulit. Quæ vero ex bracchio opposito, aut omnino obscuram, aut certe post temporis interuallum, hæc Gal. Vnde illud nobis apertissime constat reuulsionem, quæ à superioribus ad inferiora fit, quam è directo laborantis late-

ris appellat clariſsimam ſæpevtilitatem afferre: & quæ à dextro ad ſiniſtrum, vel econtra quá ex oppoſito brachio appellat, aut omnino obſcuram, aut certe poſt temporis interuallùm: ratio tamen oppoſitionis in longitudine, latitudine, & altitudine vna eſt, quoniam extrema hńt quæ illas diametros lineas terminat. Quarum termini ratio ſunt, & oppoſitionis, & reuulſiōis cum hæc ſit ad oppoſitum ab oppoſito retrhactio. Sed vnde eueniat, vt illam directam reuulſionem clariſsime ſentiant, alteram vero obſcure, & poſt temporis interuallum vlla ratiōe nō ſatis conſtat, ſed experientia ipſa licet Galenus manifeſtam illam vtilitatem rectitudini ſecundum ſitum, & communitati tribuat. Sed quare eandem rectitudinem, & communitatem cæteris oppoſitionibus non aſcribat, non exacte video. Cum oppoſita omnia extrema ſint rectæ lineæ. Niſi illam, quod humores facilius à ſuperioribus ad inferiora ſuapte natura feruntur deſcendunt, quod ſua grauitate fieri credimus. Alii venarum villos in cauſa eſſe dixerunt, quibus aſſentiri non poſſum, cum illorum placitū nulla rationem fulctum ſit, neq; bonorum authorum ſententia munitum. Quapropter nos pro incerta illorum ratione manifeſtam experientiam, quam ab vtilitate oriri videmus, acceptamus. Non enim ratio ſolum. Verum etiam vſus ipſe indicat aliam alii parti vacuationem cō

gruere. Vt Gal. 13. meth. docuit. Cum igitur Galenus hunc operandi modum, & ratione oppositionis, quæ inter ſuperius, & inferius eſt, & experientia ipſa magis prodeſſe aſſeruerit. Alium vero minus, & ſerius: hinc eſt, quod illo (niſi alia nos cauſa remoretur) vti debemus & Hippocrati ſatius eſt, & Galeno obſequi, quam Auicē nam, & Arabes imitari, qui ſoli rationi ſubſcriptores vſum neglexerunt, aut potius nō cognouerunt. Conuenere igitur cum græcis Arabes in oppoſitorum ratione, in reuulſione, & in exacta fere lateralis morbi curatione. Ab illis eo ſolo deficientes, quod reuulſionem ſecundum oppoſitionem, quæ in latitudine reperitur, cuius extrema ſunt dextrum, & ſiniſtrum faciendam eſſe præcipiunt. Græci vero ſecundū oppoſitionem, quæ in longitudine, & directa eſt, quæ ſuperius, & inferius reſpicit eandem facere docuerunt, tanti enim fecit Hippocrates directionem in reuellendo, vt ſi dolor non aſcendat ſupra diafragma ad iugulū vſq; venæ ſectionē ĩhibeat, & ellebori potionem ſuadeat. Nō ergo inſudādū eſt inter Galenū, & Auicēnā pennem hāc litem cōponere. Vt Thurinus voluiſſe videtur. Irritus eñ labor ē inter illos cōcordiā meditari qui conſulto volunt eſſe diſcordes.

Poſſem profecto ſermoni noſtro finem imponere cū veriſsimas de reuellenda in laterali paſſione materia cōcluſiones poſuerim. Eaſq; ma-

nifestis Galeni,&Hippocrati authoritatibus,ra tiõibusq; firmauerim. Sed nequis à Thurini ra tiõibus decipiatur,iõ easdem diluere aggrediar

Thurini verba ad Mattheum Curtium. His vir eximiæ facile rñdetur. Asserentes Hippocratem docere venã, quæ ĩcidenda est in actu curatiuo,& non quæ incidẽda est in actu præseruatiuo harum prima pars respicit materiam,quæ fluxit,siue in totum,siue in partem. Et hæc debet non in principio fieri,sed in statu,& per rectitudinem patientis particulæ. Et hæc est euacuatio,quam deriuatiuam vocant Hippocrates &Galenus,quæ humorem,qui fluxit,intuetur. Venæ incisionem,quæ ad artem pertinet, quæ præseruatiua dicitur,quæ fit in principio,& ad partem contrariam particulæ patienti, & respectu humoris,qui actu fluit,quam Hippocrates retrhactionem vocat ipse,vt breuiloquus omisit:hæc Thurinus. Cuius sententia non paucis neq; paruipendendis scatet erroribus. Quorũ primus est, cum inquit Hippocratem docere venam,quæ incidenda est in actu curatiuo, & non præseruatiuo. Hoc enim Hippocrati imprimis aduersatur.qui.4.de rat.vict. in acu. te. co.74.hæc habet. Si vero dolor ad clauiculam pertigerit,aut molesta sit,vel brachio, vel mãme, vel partibus septo transuerso superioribus grauitas:internam cubiti venam secare expedit recto à latere dolentę tramite, neq; vt copiose

sanguis

ſanguis detrahatur eſt cunctandum. Quibus profectò verbis Hippocrates nos monitos voluit phlegmones ſignis apparentibus cũrandũ non eſſe ſanguinem mittere. Sed ad venæ ſectionem ſolicitos properare. Signa eñ ab Hippocrate eo loci notata non ſolum paſsionem, ſed & paſsionis ſedem, & materiæ motũ ſignificãt, quæ ſigna non tñ in morbi vigore, ſed inchoãte, & increſcente etiã paſsiõe apparere videmus Quod ſi iuſſerit Hippocrates illis ſignis apparentibus venam ſecare, & inchoante paſsiõe, & in creſcente illã cõtundere ne horã quidem interponemus, vt ſucci altiora petentes conuertã tur ad ima. Quod opus præſeruatiuæ artis, & non curatiuæ officium eſt. Quod ſi hæc Thurinum recantare non cogant, Hippocratem legat, qui eodem in libro ſic habet. Nigrum veratrum laterum vitio laboranti per exordia cum dolor vexabit dato, & vetus tranſlatio dicit in principio. Quapropter ſi inchoante laterali morbo Hippocrates nigrum veratrum exhibet, eo etiam magis ſanguinem mittet. Veratrum enim concoctam materiam deſiderat niſi forte materiam illam ad apoſtema excitandum ſubrepentem turgere quis dixerit, cui coctio non debetur. Sicuti etiam in venæ ſectione nõ expectatur. Quæ dicta (ni fallor) Thurini dictum vanum reddunt eaq; à recta medicandi methodo late diſtare demonſtrant. Cum Hip-

pocrates, & helleborum potare, & ſanguinem mittere laterali paſsione incipiente iuſſerit. Quæ materiam fluentem, alio reuellat, & non deriuet. Quæ quidem præcuſtoditiuæ & non curatiuæ artis officia ſunt. Thurinus etiam a[rguendus] eſt: quod tam audacter Hippocratem ita breuiloquentem dicat, vt eius doctrinam non minus mutilam, quam obſcuram eſſe affirmauerit, cum præcuſtoditiuam partem intactam dimiſerit & legentes tanti viri conſilium vana ſpe deluſiſſe videatur. Cum morbi, dum fit doctrina omnem facti morbi curationem præcedere debeat, ut Gal. 3. tegni recta methodo apoſtema, dum in generatione eſt, & quando factum iam eſt curare docet. Quod ſi quis magnum hunc Thurini errorem detegere magis cupit. Galenum ſic dicentem attente auſcultet. Supponit eo loci Galenus cuipiam perticulæ multitudinem ſanguinis influi ita, vt venæ eius tumeant, tendantur, vt ad vacua vſq; ſpacia ſanguinis reſudet, vnde pars in tumorem attollatur. Quæritur modo qua nam methodo affectæ particulæ ſuccurrendum ſit. Inquit Galenus euacuatione, ſiquidem morbus immoderata eſt partis repletio. Deinde euacuationis modum docet quem duplicem eſſe ait: vel ſcilicet, quia materia parti inhærens retrocedet, vel quia per ipſam patientem particulam euacuabitur. Retrocedet autem, vel im-

pulſa, vel attracta, vel tranſmiſſa. Per locum vero patientem euacuabitur partim manifeſte, & ſenſibiliter, partim vero in vapores reſoluta, in qua nullam video ſanguinis miſsionem, quæ ad animi deliquium ægrotum perducat; & hæc integra affectæ particulæ curatiuæ, & non præſeruatiuæ methodus eſt. Illa enim factum morbum tollit, & materiam in languente particula congeſtam hoc aut illo auxilio docet abſumere. Præſeruatiuam autem methodum ibidem docuit, antequam facti morbi curationem aggrederetur plenitudinem vacuando, & influentem in particulam ſuccum reuellendo. Idq́; per ſanguinis miſsionem, & ſi dolor valde moleſtus fuerit, vſque ad animi defectum, vt iuſsit Hippocrates. Sed in curatiua methodo nullam venæ ſectionis mentionem à Galeno factam eſſe video. Neſcio igitur vnde nam Thurini illa tam copioſa ſanguinis miſsio facto iam morbo ortum habeat, & cuius auctoritate fulta ſit. Quod ſi illa in facti morbi curatione locum ſuum habet, merito Galenum, aut ignorantiæ, aut obliuionis arguemus, qui dum vnum pro cunctis nobis exemplum daret, potiſsimam hanc & maxime neceſſariã ſanguinis miſsionẽ omnino poſthabuit. Vel illa nobis à Thurino celebrata phlebotomia fruſtra ĩmo exitialis eſt, qđ magis credo, & ea propter tanquam ſcopulus

fugienda.

Secundum Thurini erratum eſt,cum inquit Phlebotomia curatiua non debet in principio fieri, ſed in pleuritidis ſtatu. Vt ſenſus ſit phlebotomia euacuatiua materiæ,quæ iã fluere reſtitit nõ eſt in pleuritidis principio.Sed in ſummo eius vigore tẽtãda, ſummus aũt huius paſſionis vigor tunc eſt, vt Gal. primo de criſi.ca. 18.dixit, quando laborans exquiſite cocta ſputat, & multa, & facile. Dicit igitur Thurinus phlebotomiam; quam Hippocrates facere iuſſit, tunc faciendam eſſe, quando materia,quæ in affecta particula latet exquiſite cocta eſt quam laborans copioſe, & ſine difficultate expuit. Quæ ſententia ita pernitioſa eſt, vt nihil hac paſsione laborantibus poſsit deterius excogitari. Cum eo in tempore medicus natuturæ emulus pro materiæ facti morbi expulſione nihil citra eius coctionem, quæ faciliorem ſputum reddat, meditetur. Quæ ab vbere ſanguinis miſsione, quam ad animi defectũ vſque iuſsit Hippocrates, crudior,craſsior,viſcidior, & expulſioni contumacior reddatur. Sed fortè Thurinus dicet, vt ex iunioribus quidam medici dicere conſueuere de ſtatu qui ad accidentia, & non ad materiæ coctionem refertur ſermonem habuiſſe,de quo paſſionis ſtatu Gal. primo de rat. vic. in acu.co. co. 36. meminiſſe videmus. Cui dicimus in

paſsione hac febres, lateris, dolores, ſpirationem difficilem tuſsim ſiccam, quæ ſunt pleureſsis accidentia laborantem magis affligere, quando morbus incipit, quam in morbi progreſſu. In principio enim materia eſt cruda, & non expuitur, in ſtatu vero econtra eſt, & propter hoc laborantem minus torquent, à morbi enim initio omnia illa mitiora ſenſim redduntur. Cum præſertim ſolers medicus inchoante morbo totius plenitudinem larga ſanguinis miſsone curauerit, & in aliquam partiũ ingruentes confertim humores, ad fontem vt reccurrerent pro reuulſione operam dederit: & ea propter tradiderunt nonnulli ſummum accidentium vigorem cum morbi principio in huius generis paſsione conuenire. Sed miſſos hos faciamus, & Thurino gratis condonemus ſummum illum pleuritidis vigorem in ſeptimam vſque protendi diem, aut etiam ſi mauult in vndecimam, aut decimam quartam erit ergo Thurini mens, quod in ſeptima, aut vndecima, aut decima quarta ſanguis mittendus eſt, & ita copioſe, vt ad animi deliquium vſque perueniatur, dummodo vires conſtent, quæ nullo vnquam modo conſtare poſſunt, quando plenitudo larga ſanguinis profuſione in principio curata eſt, & humorum impetus ſecta iterum vena ſedatus, & tenui victu tot diebus vſus fuerit, quod ſi larga illa

ſanguinis profuſio fieret nihil aliud eſſet, quã vitam cum ſanguine fundere.

Quin etiam Thurini dictnm Galeno palam aduerſatur,qui reuellere,& plenitudinem vacuare inchoãte, atque etiam vigente paſsione nos docuit. Curare autem morbo iam facto, vt in lib. de ven. ſect. cap. 19. apparet, cum inquit. Capitis grauitates, & inueteratos in eo ex plenitudine dolores leuare manifeſte ſolet tuſa vena. At incipientes, aut etiam vigentes per cucurbitam in ceruice procurata retractio: interim quidem ſolum,interim cum ſcarificatione: & eadem ratione. Incipientes in occipitio dolores, aut etiam vigentes inciſa frontis vena iuuat. Conſideret Thurinus, quod reuulſio, & inchoante,& vigente morbo fit. Sed deriuatio facto iam morbo, & materia non amplius irruente. Deriuatio dico ſecundo modo accepta. Sed quid ignauius, & & dicto abſurdius excogitare potuit, quam affirmare morbum factum curari non poſſe,niſi in ſtatu morbi, qui fit cum hunc recta methodo priuſquam factum curare expediat. Quod Galeni verba apertiſsime monſtrant, cum inquit, quo profecto opere ideſt, poſtquam plenitudo fuerit imminuta, & humores impetu fluentes alio retracti ad facti morbi curationem accedere oportet. Præterea fieri non poſſe videtur, vt materia iam cocta, & ſputari pa-

rata ita patientem afflictet, vt medicum ad animi deliquium vſque cogat ſanguinem mittere. Cum præſertim vacuatiuam, reuulſiuamq́ue phlebotomiam huic præmittendam eſſe dixerit. Præterea quam inutilis eſt Thurini de pleuritidis curatione doctrina, quæ tres vobis phlebotomias proponit. Euacuatiuam, reuulſiuã, & hanc quam in ſummo morbi vigore, illamq́ue ampliſsimam ad animi vſque defectum præcipit, nec poteſt quis dicere in morbi facti ſtatu. Cum principium aſcenſus, & vigor, morbo dum fit, debeantur, & non facto. Illæ enim affectus differentiæ ab effectricæ cauſa deductæ ſunt. Quæ in facto morbo reperiri non poſſunt: ſin minus morbus factus effectricem cauſam obtineret, & hoc modo morbus factus fieret. Dicat obſecro Thurinus, vnde nam pro copioſa illa ſanguinis miſsione in ſummo morbi vigore indicationem ſumit. Si quidem indicata curatio ab indicãtis rei natura elicitur. modo quid eſſe poteſt, quod illam eo tempore, & ita copioſam indicet. Non plenitude: hæc enim ante omnem aliam medicam operationem curanda eſt Non fluentes ſucci qui iam reuulſi ſunt, & ipſe etiam hoc non negat. Non materia in particula collecta, cum illa exigua ſit, & per ſputum educenda. Quare Hippocratem copioſam illam phlebotomiam inchoãte morbo, atque etiam increſcente, & vigente præ-

cepiſſe credimus: non ſolum pro totius plenitudine vacuanda. Sed etiam pro materia in particulam ingruentem reuellenda. Neque aliam præter has in phlegmones curatione Galenum, aut Hippocratem tam copioſam ſanguinis miſsionem præcepiſſe memini. Quare vt deficiat animus, ſuperuacaneam, & inutilem tertiam illam phlebotomiam eſſe non dubito. Illorum tamen iudicium ſit, qui rectam medendi methodum cuſtodiunt, & rectas curatiuas intentiones à morbi natura eliciunt.

Tertius Thurini error eſt cum inquit. Euacuatio deriuatiua per rectitudinem patientis particulæ non in principio, ſed in ſtatu fieri debet. Manifeſtiſsimus eſt hic error. Nam ſi inchoante morbo materiam fluentem reuulſu retrahere opus eſt: eadem ratione in morbi initio eſt deriuanda. Cum tam reuulſio, quam deriuatio fluentes humores à patiente particula pariter auertant. Solo illo interſe diſtantes, quod reuulſio ad oppoſitam, & diſtantiſsimam partem ingruentem materiam retrahit. Deriuatio vero ad propinquam, & ad latus illam propemodum intercipendo deflectit. Dixit enim Gal. 5. meth. Auertitur autem ſanguis, atque ad alia membra conuertitur, tum ad proxima deriuatus, tum ad contraria reuulſus. Et iterum ibidem inquit. Porro confluere prohibetur, & propter animi deliquiũ

um, & cum ad contraria reuellitur, & cum ad vicina deriuatur: &. 9. meth. dixit, ac in his quidem mißio ſanguinis vtilis eſt, ceu vacuantium præſidiorum vna. In aliis ceu, quod humorum vehementiorem impetum ad diuerſam partem reuocet, vel per propinqua deriuet. Quod ſi ita res ſe ſe habet. Tam reuulſio, quam deriuatio fluentes humores ad alia loca conuertunt, qui quoties fluunt, toties ſunt, & reuulſione, & deriuatione alio tranſmittendi, ſiue paßio in principio, ſiue in augumento fuerit. Dicet forte Thurinus de deriuatione hac non habuiſſe ſermonem. Sed de illa, quæ materiam non amplius fluentem educit, & de illa quæ membro inhæſit, de qua Gal. 4. meth. meminit, cum dixit. At ſi iam fluxio reſtitit, atq; membro inhæſit deriuatio per vicina magis expedit. Cui dicimus deriuationem hanc in morbi ſtatu exercendam non eſſe. Tum quia factus morbus, qualis ille eſt, quando materia non amplius currit, ſed membro inhæſit, non habet ſtatum vniuerſalem, qui ad accidentia referatur, nam effectrice morbi cauſa deficiente, qui ſunt humores influentes, morbus amplius in generatione non eſt. Sed iam factus appellatur, factus vero morbus non habet accidentium tempora, ſed coctionis tantum. Erit igitur Thurini ſententia deriuationem materiæ iam

membro affixæ exercendam esse in statu morbi facti, ideſt, quando materia eſt exquiſite cocta, & per ſanguinis miſsionem, eamque ita copioſam, vt ad animi deliquium vſque ægrotum perducat: quæ res adeo exitialis eſt, vt pleuriticos omnes deploratos faciat; eſt etiam contra Galeni præceptum, qui 2. ad Glauc. materiam in thorace, & pulmone contentam per tuſſes expurgare præcepit.

Cum vero Thurinus dixit conſequentiam hanc non valere. In pleuritide vena ſecanda eſt ex eodem latere ergo in principio. Dicimus & nos ſequelam illam non recte illatam eſſe ſine congrua verborum Hippocratis interpretatione, qui, vt ſupra diximus, non ſolum ſanguinis miſsionem moliendam eſſe dixit: ſed ſecundum rectitudinem affecti lateris, atque etiam in principio: cuius verba ſunt. Apparentibus coſtalis morbi notis, non tardato ſanguinem mittere; & etiam dixit veratrum nigrum per exordia dato. Quod ſi hęc omnia Thurino non ſufficiant, Galenum Hippocratis verborum interpretem audiat. Qui 4. de rat. vic. in acu. ita locutus eſt. In præſenti loco partis legiptimæ ſententiam elaborat. Quóniam in ea prætermiſſum eſt, quod ſimul cum dictis intelligitur. Adiicitque illud venam ſcilicet ſecandam recto à latere dolente tramite: hæc Gal. Si igitur Galeni Hip

pocratis verborum expoſitioni ſtare voluerimus adiiciemus, ſermoni ea verba quæ Galenus.2.de rat.vic. in acut.co.10.legitur ab Hippocrate prætermiſſa eſſe dicit. Quæ ſunt venam ſecandam eſſe recto à latere dolente tramite, quibus additis erit Hippocratis ſermo: Si vero dolor ad clauiculam pertigerit, aut moleſtus ſit, vel brachio, vel mammæ, vel partibus ſepto tranſuerſo ſuperioribus grauitas internam cubiti venam ſecare expedit recto à latere dolente tramite, neque vt copioſe ſanguis detrahatur eſt cunctandum. Quod ſi diligenter hæc Hippocratis verba conſiderare voluerimus primo loco affectæ particulæ notas tradit, cum inquit: Si vero dolor ad clauiculam pertigerit. Secundo venam incidendam docet, cum ait. Internam cubiti venam ſecare expedit. Tertio cuius lateris vena ſecanda ſit, cum inquit, recto à latere dolente tramite. Quarto mittendi ſanguinis quantitatem, & horam, cum dicit, neque vt copioſe ſanguis detrahatur eſt cunctandum. Quæ omnia, ni fallor, pleuritidis, quæ in generatione eſt curationem docēt, & affectam partem, & ſanguinem eſſe mittendum quantitatem venam latus, & horam,ita vt nullus dubitationi relictus ſit locus: & ſequelam illam, quam Thurinus tanquam inualidam reiecerat, neceſſariam reddunt. Quæ etiam Thurini opi-

nionem euertunt:& noſtras huius commentarioli præpoſitas concluſiones ita muniunt,vt nullus vnquam eas ſuo loco dimouere poſsit.

His ita diſpoſitis illud ſupereſt, vt Thurini obiectiones diluamus. Atque illas præſertim, quas tanti fecit, vt illis Herculis, Achillis, Hectoris nomen indiderit. Imprimis illud memoriæ reuocantes. Quod Thurino aſſentimur, quod in huius paſsionis principio cum materia adhuc fluit, illa ſit ſtatim ad particulam oppoſitam reuellenda. Nullus enim ex græcis, aut Arabis, latiniſúe iuuentus eſt, qui ne tantillum quidem ab huiuſmodi ſententia ad oppoſitam deſciuerit.Ideo vnico verbo multis Thurini rationibus reſpondemus. Annuentes, inchoantes phlegmones materiam in particulam ſubrepentem in ſibi oppoſitam partem eſſe reuellendam. Dicimus tamen in coſtali morbo à ſuperioribus ad inferiora citius, & vtilius reuelli, quam à dextris ad ſiniſtra, & quam ab intimis ad extima, vt experientia compertum eſt, & Galenus affirmat. Quam rem Thurinus nunquã olſecit.Quod ſi ipſe, aut ratione, aut Galeni authoritate conuincet, aut etiam quiuis alius retrhactionem,quæ à ſuperioribus ad inferiora fit, non eſſe apud Galenum reuulſionis genus, neque cæteris vtilius, & magis præſentaneum illi nos manus daturos pollicemur, &c.

totum, quod diximus, recantare promittimus Illud præmonentes velle nos Hippocratis, & Galeni ſententiis tantum acquiſcere.

Arguit præterea Thurinus alia (vt ipſe credit) ratione ita valida, vt enodari non poſsit, & inquit. Si quando mi Cutti diuertere licet per phlebotomia factam in latere oppoſito, & in apoſtemate facto in cruere, cur non conuenit idem fieri in pleuritico morbo, & quam ob cauſam ratio quam adducis, quod apoſtemate exiſtente in vno crure phlebotomia fieri debet in altero non militat in pleuritide: & quam ob cauſam ratio, quam adducis videlicet, quia miſsio ſanguinis facta in eodem trhait humorem ad locum: hæc Thurinus: & quæ ſequuntur omnia curioſis legenda relinquimus. Nihil ſatis fuerit vim ſuæ rationis notaſſe, illamque diluere. Vis eius in hoc verſatur. Quare eſt, vt dextro crure affecto ſiniſtrum pro reuellenda materia ſcarificamus, vt author eſt Gal. 13. meth. dextro autem pectoris latere laborante ad ſiniſtrum non reuellimus. Vt Galenus in quampluribus locis dixiſſe videmus, tantaque eſt apud Thurinum huius rationis vis, vt inſuperabilem eſſe credat: & eam ob rem Achillem appellat. Cui pro Curtio Manardus in ſua ad Thurinum epiſtola ſomniculoſe ſatis reſpondet, dum rationem reddere conatur. Quare alte-

ro affecto crure, ad alterum materiam fluentem reuellimus: & quare in coſtali paſsione huius generis reuulſionem non molimur. Quæ omnia magnam mihi profecto admirationem attulerunt. Cum tanti viri cæcutientes à recto Galeni tramite diſcedant, totaque aberrent via. Non enim vnquam ſomniauit eo loci Galenus materiam ab altero crure ad alterum crns eſſe reuellendam, vt tres illi magni nominis viri, magna etiam aliorum medicorum caterua ſepti crediderunt. Nulla ibi fluentis materiæ: Nullaque reuulſionis mentio à Galeno facta eſt: ſed ſolius plenitudinis & cruris, ſcarificationisq;, quæ plenitudinem minuit. Cum itaque Galenum eo loci reuulſionem ab altero crure, ad alterum præcepiſſe dicunt, aperta fronte negamus. Et vt res clariſsima proſpiciatur Galenum ipſum ſua verba dicenté audiamus; quæ ſunt. Quin etiã Macedonicum, quod vocãt Pharmacum, ſimiliter ſicut Tetrapharmacum ipſi vlceri imponere licebit. Etenim ſimilia inter ſe ſunt ſolo thure Tetrapharmacum Macedonico ſuperãte. At ſi plethoricum corpus ſit, vel malo ſucco redundet: curatio per ea, quæ ſic calent, fluxionem ad membrum citat. At qui nec alia vlla vti datur· Cogimur ergo alias ſanguinem mittere: Idque aut vena inciſa, aut membris iis, quæ læſa non ſunt ſacrificatis. Manu enim labo-

rante ſcarificabis reliquum. Has namque vacuationes indicat ipſa copia: Sicut etiam ſuccorum vitium redundantis ſucci eductionem, hæc Gal. Quæ verba Macedonico, aut Tetra pharmaco medicamento vti quando corpus plenum eſt, & plethoricum, aut quando malis ſuccis redundet, non approbant, & ratio eſt, nam medicamenta illa ſua ad membrum affectum caliditate plenitudinem, & malos humores citant, qui magnum malum ſecum afferunt Galenus igitur medicos monet, vt antequam illis medicamentis vtantur, affectum corpus conſiderent, ſi plenum, aut cacochimum ſit. Quod ſi tale fuerit: Prudens medicus, & recta methodo exercitatus duorum altero vti ſibi opus eſt, vel ſcilicet aliud auxilium quod materiam non citet miniſtrare, aut pleno, vitiatóue corpori ſubuenire. Sed quoniam aliud medicamentum non datur. Ideo ad totius corporis curationem conſilium dirigere tenetur. Quod ſi plethoricum ſit, euacuationem auctorum ſuccorum ordietur, idque vel vena ſecta, vel cruris ſcarificatione. Dixit enim apho. 2. euacuatio omnium humorum æqualiter quæ quidem exquiſitiſsima eſt, fit per venæ ſectionem. Proxima autem huic eſt, quæ per tibiarum ſcarificationem, vt nos facere conſueuimus. Præcepit igitur Galenus ſani cruris ſcarificationem non vt fluentes humores retro-

uersi recurrant, sicuti medici illi cæcutientes crediderunt; Sed pro plethorici corporis vacuatione. Quam rem eius, quæ sequuntur verba apertissime probant, cum inquit. Has namque vacuationes indicat ipsa copia. Sicut etiam succorum vitium redundantis succi eductionem. Errauerunt ergo Curtius, Manardus, & Thurinus asserentes alterius cruris scarificationem in casu à Galeno nobis proposito ab altero crure reuellere, & tanquam reuulsiuum abundantiæ auxilium ministrari: cum simpliciter euacuatiuum sit. Nusquam enim inuentum est copiam reuulsionem indicasse, sed humorum sola quantitate peccantium euacuationem. At humorum impetus in aliquam particularum influentium auersionem, & reuulsionem. Sed Galenus eo loci, neque humorum fluentium, neque reuulsionis mentionem vllam fecit: Sed copiæ tantum, & euacuationis: & hic est deploratus, & conclamatus Thurini Achilles.

Magnus etiam est error Brissotti Pastranæ, qui huiuscemodi alterius cruris scarificationem ab altero crure non solum reuellere, sed & pariter deriuare arbitratus est: cum scarificatio illa euacuatiua tantum sit, & minime reuulsiua, aut deriuatiua. Non enim per eandem venę sectionem simul reuellere possumus, & deriuare, & nos alias ex Galeno probauimus

In eandem

In eandem hũc errorem cum Briſſotto lapſus eſt Curtius, dum Galeni verba ſomniculoſe nimis legentes perperam interpretantur. Galeni verba ſunt .2. ad Glauconem ca .13. Si quid vero ex ſuperioribus inflammationem habuerit, veluti in his affectibus, quos græci ſinanchas, & ophthalmias vocant, & quicunque alii capiti aduenerint eas, quæ extrinſecus ſunt, atque è indirecto, quæque ipſis patientibus coniunctæ ſunt, euacuabis, ſiue retrahere velis, ſiue deriuare, hæc Gal. Crediderunt Curtius, & Briſſottus Galenum nobis per illa verba ſignificaſſe, quod extrinſecarum brachii venarum ſectio à ſuperioribus particulis reuellat pariter, & deriuet, vnde infert Curtius, quod eadem euacuatio eſt diuerſiua, & deriuatiua: Sed Galenus longe aliter ſenſit. Qui cum indicationem, quæ ex poſitu fit aperire vellet, inquit tam reuulſionem, quam deriuationem à partium poſitura demonſtrari. Illud præ cæteris nos monitos faciens, quod vtrunque euacuationis genus reuulſiuum ſcilicet, & deriuatiuum per comunes venas, membroque coniunctas faciamus. Communes enim venæ facilius, citiuſque auxilium præſtant. Cæteræ vero ægrius, aut nullum. Et iterum eodem in loco dixit. Fluentium humorum retractio: Eorum autem, qui iam locum obſiderunt, deriuatio medela eſt.

Vtrumq; autem euacuationis genus per com munes venas fieri præcepit Hippocrates. Procedit deinde Galenus rem hanc in matricis paſſionibus declarando, vbi reuuulſione, & vbi deriuatione opus ſit; nec non in lienis, iecoriſque affectionibus. Demum de ſuperioribus membris, & de capitis morbis meminit, nobiſque iterum ad memoriam reuocat venas affectæ particulæ communes, coniunctaſque ſecandas eſſe, ſiue reuellere, ſiue deriuare velimus; ita ſcilicet, vt ſi reuellere cupimus, venas ſecemus, quæ communes, coniunctæque affecto membro comperiantur; & eodem modo de deriuatione nobis ſentiendum eſſe dicit. Et non vt Curtius dicebat, vtranque illarum vacuationum per eaſdem venas ſimul fieri: ita vt eadem euacuatio reuellat ſimul, & deriuet. Si enim hoc Galenus voluiſſet, non ei opus erat tanto ſtudio, tantaque vaſorum ſerie in lib. de ſan. miſ. cap. 19. & 2. ad Glau. venas, quæ deriuant, & quæ reuellunt ſingillatim commemorare. Legant obſecro, qui Curtium colunt, hæc, quæ in lib. de ve. ſect. ca. 19. nobis ſcripta reliquit, ſicut capitis grauitates; & inueteratos in eo ex plenitudine dolores leuare manifeſte ſolet tuſa in fronte vena. At incipientes, aut etiam vigentes per cucurbitam in ceruice procurata retractio: interim quidem ſolam, interim cum ſcarificatione:

hæc Gal. Quod si in capitis affectibus vna tantum venæ sectio pro reuulsione, & deriuatione satisfacit (vt Curtius dicit) non opus erat Galeno in capitis passione duarum venarum sectionem præcepisse, alteram, quæ reuelleret, & alteram quæ deriuaret. Mens ergo Galeni est: quod siue reuellere, siue deriuare cupimus, vt vtrunque horum per communes, coniunctasque affecto membro venas moliamur.

Ad aliam vero Thurini argumentationem quam quoniam inexpugnabilem esse credidit, Herculem appellat. Quæ in costali passione pro reuellenda materia Saphenam incidendam esse suadet hoc modo respondemus. & hoc in loco Auicennam missum facimus. Quod in laterali morbo nunquam Saphena pro materiæ reuulsione secanda est: Sed iecoraria ipsa licet Saphena ab affecto loco magis distet, quam iecoraria. Et quamuis Galenus ad maxime distantia reuellendam materiam esse dixerit. Nam & Hippocrates, & Galenus reuulsionem, deriuationemq; omnem, per communes, coniunctasq; afflicto loco venas moliendas esse dixerunt. Cumq; Saphena, neq; costis, neq; iugulo cõis, coniunctaúe sit, ideo ab illis reuellere, neque deriuare potest: Sed iecoraria econtra se habet, si Galeni dictis stare voluerimus, cum communis, con-

iunctaq; sit superioribus, & hæc de sanguinis missione in laterali morbo dicta sint satis.

Cum præsertim quæ à nobis dicta sunt Thurini, Herculem, Achillem, & Hectora delectos heroas hactenus inuictissimos iugularint.

